

Седюк Катерина Сергіївна

*Студентка факультету переробних і харчових виробництв, ДБТУ
Науковий керівник – кандидат філософських наук, доцент, доцент
кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін ДБТУ **Варипасєв О. М.**
e-mail: sedukkata@gmail.com*

ТРАНСГУМАНІЗМ ЯК НОВА ОНТОЛОГІЯ ЛЮДИНИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

Світ змінюється дуже швидко. Нові технології стають частиною життя. Люди створюють нові машини, роблять зміни в живому світі. Біоінженерія і штучний розум рухають науку вперед. З'являються нові способи зміни людини, її думок і тіла. Це дає багато питань для всіх. Філософія, яка ставить людину понад усе, стає важливою. Трансгуманізм переростає з ідеї у сильну думку, що може змінити світ. Він вже не проста мрія про майбутнє, а новий погляд на життя. Люди починають думати і діяти по-новому. Нові зміни можуть привести до нової епохи для всіх.

Сучасний етап розвитку цивілізації спричиняє «вторгнення в природу людини, в її тілесну оболонку», й тому питання людської природи набуває нової актуальності. У межах нової онтології людське тіло та розум сприймаються як предмети покращення, а не як незмінні даності. Трансгуманізм пропонує переглянути суть людського буття, ґрунтуючись на можливостях подолання біологічних обмежень. Цей рух «не є застиглим набором догм, а плинним світоглядом», що постійно оновлюється під впливом нових технічних реалій.

Корені трансгуманістичної думки сягають ще давнини. Уже в міфі про Гільгамеша бачимо прагнення до подолання смертності, а в роздумах Плотіна ідею духовного та тілесного самостановлення людини як «незавершеної істоти». Ці архетипні мотиви відроджуються у Відродженні, коли Дж. Піко делла Мірандола оголошує людину творцем власної сутності, якій «не надано певного положення й образу, щоб вона сама визначила їх за своєю волею» [1, с.

8]. Тож гуманізм епохи Відродження окреслив ідею онтологічної гнучкості людини як передумову наступного трансгуманізму.

У Новий час людина постає вже як «машина» (Ж. де Ламетрі), а в ХІХ ст. як істота, спроможна до «самоперевершення» (Ф. Ніцше) й космічної еволюції (М. Федоров, К. Ціолковський). Поступово вимальовується образ «постлюдини», яка має вийти за межі біологічного виду. Такий рух від антропоцентризму до техноцентризму позначає перехід від гуманізму до трансгуманізму. Проте гуманітарна думка не може стояти осторонь цього процесу: вона мусить з'ясувати, що означає «людське» у світі, де технологія втручається в саму структуру людської природи.

Західна філософія трансгуманізму здебільшого розвивається в межах неоліберальної логіки прогресу. Проте, сучасна полеміка про «людське покращення» є надто «західноцентричною» та потребує переосмислення з позицій країн, що розвиваються. Встановлені основи аналізу трансгуманізму «властиво неоліберальні» і не враховують культурні, соціальні та політичні особливості інших цивілізацій [3, с. 173]. Трансгуманізм у глобальному вимірі створює нові види соціальної нерівності. Повільне поширення технологій вдосконалення в державах «глобального Півдня» може спричинити «нові несправедливості», коли доступ до біотехнологій стане формою геополітичної переваги [3, с. 172].

Ще одна риса нової суті людини, це те, що штучний розум і нові біотехнології мають більший вплив. Вони все більше змішують те, що є чи було справжнім, з тим, що зроблено людьми. Ми йдемо крізь час, аби дізнатись більше. Це рух крізь те, що раніше здавалось не можливим. Ми весь час шукаємо сенс і смисл свого життя, пробуємо різні шляхи, робимо нові дослідження, як у старі часи алхіміки. Також ми завжди хочемо знати, як працює наш розум. Поняття прогресу технології повинно ґрунтуватися на людських традиціях, тому що питання про природу, зміст і ціль далі є дуже важливі для розуміння людського існування в історичному змісті зусилля продовжити життя. У середньовіччі це осмислювалося як «співпраця з Богом», спроба відновити

початкову гармонію тіла й духу, а не як опір природі [2, с. 7]. Натомість сучасний трансгуманізм нерідко розглядає подовження життя як технічну проблему, відокремлену від духовного аспекту.

Філософська антропологія трансгуманізму переосмислює поняття суб'єкта. Людина стає процесом, відкритим до безмежного самовдосконалення, а її тілесна оболонка лише матеріалом для перетворення [4, с. 5]. Подібна онтологічна відкритість має двоякий характер: вона обіцяє нові обрії свободи, але водночас загрожує втратити гуманістичну основу людяності.

Трансгуманізм - це не лише план майбутнього, а й дзеркало, в якому гуманітарна думка бачить власні границі. Нові технології розширюють можливості, але вони також вимагають нової гуманістики, здатної злити технонауковий поступ у контекст етичного й духовного розвитку для нової онтології людини.

Література

1. Кобзєва І. О. Трансгуманізм і майбутнє людини. Спроба філософсько-антропологічного осмислення // *Мультиверсум. Філософський альманах*. -2019. - DOI: [10.35423/2078-8142.2019.3-4.01](https://doi.org/10.35423/2078-8142.2019.3-4.01). - С. 3–12.
2. Меллер А., Андрес Поррас Я. М. Вдосконалення людини, минуле і сьогодення. // *Огляд біоетики Монаша*. - 2025. - DOI: [10.1007/s40592-025-00250-5](https://doi.org/10.1007/s40592-025-00250-5). - С. 1–27.
3. Сачдев В. «Поза» людське вдосконалення - серйозне ставлення до перспективи країни, що розвивається. // *Азіатський огляд біоетики*. - 2022. - DOI: [10.1007/s41649-021-00193-z](https://doi.org/10.1007/s41649-021-00193-z). - С. 169 - 182.
4. Варипаєв, О., Северин-Мрачковська, Л., Прудченко, І. Філософські концепції постгуманізму та трансгуманізму у контексті культурних змін, спричинених штучним інтелектом. *Філософія та управління*, (4(8)). 2025. С. 1-11. <https://doi.org/10.70651/3041-248X/2025.4.09>